

دیدار رهبران مصر و اردن از عراق به منظور خنثی کردن نفوذ ایران در منطقه صورت گرفته است

این بار هدف شام آخر کجاست؟

«اکنون این سوال وجود دارد که آیا پروژه شام جدید یک پروژه مستقل عربی است؟ آیا آمریکا آن را ارائه نکرده است؟ اساسا هدف از تشکیل ائتلافی تحت عنوان پروژه شام جدید مقابله با ایران است؟ به راستی، موضع کلی ائتلاف پروژه شام جدید در قبال کشورهای محور مقاومت در منطقه چیست؟

به گزارش خبرنگاران گروه جامعه گزارش خبر، روز یکشنبه ششم تیرماه بغداد پایتخت عراق، میزبان چهارمین دیدار رهبران عراق، اردن و مصر بود. این نخستین سفر یک رئیس‌جمهوری مصر به عراق طی سه دهه گذشته بود. دیدار سه‌جانبه رهبران عراق، اردن و مصر به میزبانی بغداد، رونمایی از پروژه شام جدید را یک گام به واقعیت نزدیک کرد. این پروژه اقتصادی قرار است خط لوله نفتی بصره را به بندر عقبه اردن متصل کند. از این رو بخش مهمی از نفت عراق بدون نیاز به گذشتن از تنگه هرمز، به بندر عقبه اردن و از آنجا به بازارهای بین‌المللی صادر خواهد شد. در این میان برخی خبرگزاری‌ها نوشتند که دیدار رهبران مصر و اردن از عراق به منظور خنثی کردن نفوذ ایران در منطقه صورت گرفته است.

ایران هدف پروژه «شام جدید»؟

در همین ارتباط، برهم صالح رئیس‌جمهوری عراق صبح روز یکشنبه از عبدالفتاح السیسی همتای مصری خود در فرودگاه بغداد استقبال کرد. روابط مصر و عراق در پی حمله صدام‌حسین به کویت در مرداد ۱۳۶۹ به شدت به تیرگی گراییده بود. ملک عبدالله دوم پادشاه اردن نیز روز یکشنبه وارد بغداد شد و همراه با عبدالفتاح السیسی با مصطفی الکاظمی، نخست‌وزیر عراق، دیدار کرد. نخستین نشست سه‌جانبه سران این کشورها، مارس ۲۰۱۹ (فروردین ۹۸) در قاهره، دومین نشست سپتامبر ۲۰۱۹ (شهریور ۹۸) در نیویورک و سومین نشست نیز سپتامبر ۲۰۲۰ (شهریور ۹۹) برگزار شده بود.

نخست‌وزیر عراق روز یکشنبه اعلام کرد که دیدارهای او با رهبران مصر و اردن پیامی به مردمان این کشورها و دیگر کشورهای منطقه است که ما همدیگر را حمایت می‌کنیم و متحد یکدیگر هستیم. او قبل از این دیدار نیز در توییتی گفته بود بهبود شرایط عراق راه را برای ایجاد سیستم یکپارچه منطقه‌ای در چارچوب احترام متقابل به حاکمیت ملی و همکاری‌های اقتصادی و مبارزه با تروریسم باز کرده است.

فؤاد حسین، وزیر خارجه عراق نیز بعد از نشست رهبران سه کشور در یک کنفرانس مطبوعاتی اعلام کرد که طرفین درباره طیف گسترده‌ای از مسائل از جمله اقتصادی، همکاری‌های سیاسی، پروژه‌های بزرگ صنعتی، تجارت دارو و محصولات کشاورزی با هم مذاکره کردند. این دیدار که بر مسائل منطقه‌ای مانند بحران سوریه، مناقشه اسرائیل و فلسطین و جنگ یمن نیز تمرکز داشته، با استقبال آمریکا مواجه شده است. ایمن الصفدی وزیر خارجه اردن بعد از نشست رهبران سه کشور اعلام کرد: «عراق باید از مداخلات منطقه‌ای حفظ شود.» او گفت ما در کنار یکدیگر آماده مقابله با همه چالش‌ها هستیم.

پروژه شام جدید

شهریور سال گذشته یک منبع اردنی فاش کرد، نخست‌وزیر عراق در اجلاس سه‌جانبه در امان پایتخت اردن، یک پروژه اقتصادی موسوم به «شام جدید» به پادشاه اردن و رئیس‌جمهور مصر ارائه کرده است. این پروژه بر پایه سه ستون بنا شده است: نفت عراق، نیروی انسانی مصر و استفاده از اردن به عنوان حلقه ارتباطی آن دو. مصر در نوامبر ۲۰۲۰، پانزده توافق‌نامه در زمینه‌های نفت، ساخت‌وساز و تجارت با عراق امضا کرد. اردن نیز که خرید روزانه ۱۰ هزار بشکه نفت از عراق را آغاز کرده بود، بعد از شیوع کرونا خرید نفت از این کشور را متوقف کرد. این پروژه عربی جدید می‌تواند اتحادیه عربی مشابه اتحادیه اروپا در آینده باشد، به طوری که سه کشور یادشده از منافع اقتصادی و سیاسی برخوردار شده و زمینه را برای ورود دیگر کشورهای عربی به این طرح فراهم سازد.

پس از آنکه مصطفی الکاظمی، نخست‌وزیر عراق از طرح شام جدید سخن گفت، عقیل الردینی از رهبران ائتلاف النصر عراق، جزئیات این طرح سه‌جانبه را فاش کرد. او گفت، این طرح عظیم بر پایه تفاهات سیاسی و اقتصادی مصر، اردن و عراق است و شیوه اتحادیه اروپا را شبیه‌سازی می‌کند.

الردینی خاطرنشان کرد: طرح شام نوین که طبق شیوه اروپاست و الکاظمی نیز از آن سخن گفته است، زاده امروز نیست بلکه در زمان حیدر العبادی، نخست‌وزیر پیشین مطرح شد. دولت الکاظمی در نظر دارد این طرح را تکمیل کند خصوصا که اردن و مصر از سیاست میانه‌روی برخوردار هستند. الکاظمی پیش‌بینی کرده است این پروژه سه‌جانبه سرمایه‌های جدیدی را وارد منطقه کند. اتصال بصره به عقبه

اردن و عراق روز یکشنبه همچنین در مورد ساخت خط لوله نفتی بصره تا بندر عقبه اردن مذاکره کردند. با احداث این خط لوله، بخش مهمی از نفت عراق بدون نیاز به گذشتن از تنگه هرمز، به بندر عقبه اردن و از آنجا به بازارهای بین‌المللی صادر خواهد شد. این پروژه با کشیدن یک خط لوله نفتی از بصره در جنوب عراق آغاز می‌شود و تا بندر عقبه در اردن و سپس مصر امتداد می‌یابد تا به این ترتیب اردن و مصر از نفت با قیمتی کمتر از ۱۶ دلار برای هر بشکه بهره‌مند شوند. در عین حال، عراق نیز از اردن و مصر برق وارد کرده و همچنین از جذب سرمایه‌گذاری بهره‌مند شود.

دولت عراق قصد دارد با ساخت این خط لوله صادرات نفت خود را افزایش دهد، در حالی که اردن که ۹۸ درصد از نیازهای انرژی خود را وارد می‌کند، امیدوار است که از این طریق نیازهای خود در زمینه نفت خام خود را تامین کند. در همین حال، در پروژه «شام جدید» مصر به دنبال انعقاد قراردادهای تجاری با عراق و به دست آوردن سهمی از بازسازی این کشور است که برای یک دوره ۱۰ ساله بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود.

آیا هدف ایران است؟

بر اساس گزارش خبرگزاری آسوشیتدپرس، دیدار رهبران مصر و اردن از عراق به منظور خنثی کردن نفوذ ایران در منطقه صورت گرفته است. بر اساس این گزارش، مصطفی الکاظمی نیز در تلاش است متحدین منطقه‌ای پیدا کرده و موقعیت کشورش را به عنوان میانجی مناقشه بین عربستان و ایران مستحکم کند. عراق طی چند ماه گذشته میزبان هیات‌های ایرانی و عربستانی بوده و تاکنون چند دور مذاکره بین تهران و ریاض برگزار شده است.

در واقع، پروژه «شام جدید» به طور خاص مسائل مربوط به انرژی، اتصال شبکه برق و افزایش مبادلات تجاری را دنبال می‌کند. طبیعتا افزایش تولید نفت عراق و صادرات آن از طریق خط لوله بصره می‌تواند به نیازهای بغداد برای عبور نفت از تنگه هرمز را بکاهد. همچنین اتصال شبکه برق عراق به برق اردن و مصر می‌تواند عراق را از واردات برق ایران به میزان زیادی بی‌نیاز می‌کند. همچنین افزایش مبادلات تجاری منجر به ورود سرمایه به عراق خواهد شد که بغداد برای بازسازی به آن نیاز دارد. این مساله می‌تواند به متوازن کردن حضور شرکت‌های ایرانی، اماراتی، عربستانی در کنار شرکت‌های اردنی و مصری بینجامد.

از سوی دیگر پروژه «شام جدید» پروژه‌ای صرفاً اقتصادی نیست و در ورای خود اهداف دیگری را دنبال می‌کند. در همین ارتباط پایگاه القدس العربی با انتشار مطلبی پیرامون این پروژه تاکید کرد: «سوالات و ابهامات زیادی پیرامون پروژه شام جدید وجود دارد که هنوز به آنها پاسخ داده نشده است.» این پایگاه عرب‌زبان در ادامه مطلب خود آورده است: «اکنون این سوال وجود دارد که آیا پروژه شام جدید یک پروژه مستقل عربی است؟ آیا آمریکا آن را ارائه نکرده است؟ اساساً هدف از تشکیل ائتلافی تحت عنوان پروژه شام جدید مقابله با ایران است؟ به راستی، موضع کلی ائتلاف پروژه شام جدید در قبال کشورهای محور مقاومت در منطقه چیست؟

نکته قابل تامل در این زمینه ماهیت طرف‌های عضو ائتلاف پروژه شام جدید است، چراکه مصر و اردن دارای بیشترین روابط با رژیم صهیونیستی هستند و اکنون ابهام نقش آفرینی رژیم صهیونیستی در ظهور و بروز پروژه مذکور نیز وجود دارد. افزون بر این، رونمایی از این پروژه پس از اعلام علنی عادی‌سازی روابط امارات با اسرائیل نیز خود به ابهامات درخصوص شام جدید اضافه کرده است.